

ŽÁCI ZÁKLADNÍCH ŠKOL

VÍTAJÍ JARO S ORNITOU

Vše kolem nás se zahalilo do svěží zelené barvy, která lahodí očím. Jaro má však povzbuzení i pro naše uši – ptáci začínají hnízdit a všude je slyšet zpěv signalizující jejich námluvy. Nevyhýbají se ani velkým městům, jako je Praha a okolí.

A protože v dnešní uspěchané době věnujeme přírodě stále méně pozornosti, zaměřilo se Občanské sdružení Ornita na vzdělávací programy, které zábavnou i naučnou formou otevírají pro děti i dospěle zajímavý svět české avifauny a blíže seznamují s ptačími druhy, které kolem nás žijí.

PŘEDNÁŠKOVÝ PROJEKT „PTÁCI V NAŠÍ ZAHRADĚ“ ÚSPĚŠNĚ POKRAČUJE

O novém projektu „Ptáci v naší zahradě“ jsme čtenáře informovali už v zářijovém čísle časopisu. Mezi žáky škol nadále slaví úspěchy a přibývá dětí, které mají o českou avifaunu zájem. Jak by ne, když se během

přednášek dozvídají nejen zajímavé informace z ptačího života, ale některé známé druhy si mohou prohlédnout i na vlastní oči! Díky živým ukázkám se tak například naučí rozlišovat holuba hřivnáče a holuba domácího od hrdličky zahradní. Největším překvapením a nezapomenutelným zážitkem je vždy právě hrdlička Běta, kterou si mohou děti jemně pohladit

Přednášky „Ptáci v naší zahradě“ si ve školním roce 2011/2012 vyslechlo již 13.500 dětí a 650 pedagogů z 76 škol.

BUDKO, BUDKO, KDO V TOBĚ PŘEBÝVÁ?

Do projektu „Ptáci v naší zahradě“ se ve školním roce 2011/2012 zapojilo 76 mateřských škol, základních škol a gymnázií, z toho je 19 škol ze Středočeského kraje a 57 škol ze 22 městských částí Prahy.

Nahoře: Úspěšný tým i se svou učitelkou; ZŠ Praha 10-Hostivař

Dole: Vítězná dvojice „kostruktérů“ ze ZŠ Pod Marjánkou, Praha 6-Břevnov

po pěti nebo dokonce podržet na ruce. Samozřejmou součástí výuky jsou i audio nahrávky hlasových projevů známých pěvců, které mohou ve svém okolí nejčastěji uslyšet. Každé z dětí navíc od lektorů obdrží také speciální určovací klíč, který mohou následně využívat v terénu při vlastním pozorování ptactva. Po absolvování přednášky „Ptáci v naší

zahradě“ měli žáci a jejich učitelé možnost zapojit se do vlastnoruční výroby a vyvěšování ptačích budek, které probíhalo od září 2011 do června 2012. Za pomoci asistentů z Ornitologie děti sestavily ze dřevěných stavebnic nová ptačí obydlí, opatřily je ochranným nátěrem a podle své fantazie vyzdobily barvami (protože pestrobarevnost ptákům nevadí).

Vlevo: Žáci ZŠ Nedašovská, Praha 5-Zličín s dokončenými budkami

Žáci z Malostranské ZŠ, Praha 1 při sestavování budky typu „špačkovník“

Kolektiv žáků ZŠ Jana Masaryka, Praha 2-Vinohrady s pedagožkami

VYVĚŠOVÁNÍ PTAČÍCH BUDEK VE ŠKOLNÍCH ZAHRADÁCH

Vyvěšování ptačích budek probíhalo většinou na školních pozemcích. Ornitolog vybíral pro budky taková umístění, aby bylo možné sledovat pohyb ptactva v okolí budky přímo z oken školy a žáci tak měli dobrý přehled během celého dne, kteří ptáci do budky zaletují, nebo se pohybují v jejím nejbližším okolí.

Ve vzdálenějších částech zahrad pak byly budky umístěny především v prostorách, které mohou děti po obědě navštěvovat například v rámci programu školní družiny, nebo kam mají děti ze druhého stupně volný přístup pro své pozorování. Jako ne zcela vhodné se ukázalo umístění budek v těsné blízkosti hřiště na míčové hry. Ptáky zde asi plaší úderý míčem. Ale budky jsme vyvěšovali i kolem sportovišť, protože mnohdy škola vzrostlé stromy neměla.

Pro školy, které neměly vlastní zahradu, nebo byla jejich zahrada beze stromů, jsme připravili možnost vyvěsit „jejich“ ptačí budky v přilehlých lokalitách – městských parcích a lesoparcích, nebo prostě jen na mezi za školou – vždy ale ve spolupráci se správcem či majitelem veřejné zeleně. Budky jsou tak vyvěšeny například v Petřínských sadech, v zahradě Kláštera Premonstrátů, v Letenských sadech nebo v Havlíčkových sadech na Vinohradech (Grébovka). Podrobnou fotodokumentaci ze všech vyvěšování si můžete prohlédnout ve fotogalerii na stránkách Ornitů.

Od září 2011 do června 2012 se do projektu výroby a vyvěšování ptačích budek ve školní zahradě zapojilo celkem 40 škol z Prahy a Středočeského kraje a terénního programu se zúčastilo 2000 dětí. Společně s dětmi budky vyrábělo také 100 pedagogů

NIKA 6/2012

Děti ve školách vyrobily celkem 300 nových ptačích budek typu „malý sýkorník“ a „velký sýkorník“ určených pro sýkoru modřinku a koňadru, a tzv.: „špačkovník“, který kromě špačků obecných mohou využít také rehek zahradní, vrabec domácí a polní, ale i brhlík lesní.

Vlevo: Skupina dívek před vyvěšováním budky v zahradě ZŠ Na Smetance, Praha 2-Vinohrady

Nahoře: Ornitolog RNDr. Lubomír Peške, vedoucí projektu Veronika Voldřichová a Mgr. Josef Smetana, ředitel ZŠ Jilovská, Praha 4-Braník

Dole: Zajímavé maskování provedli studenti Klasického gymnázia Modřany pod vedením Mgr. Jakuba Sacha.

Dole: Žáci ze ZŠ Botičská v Praze 2 s vlastnoručně vyrobenými budkami.

SOUTĚŽÍME

S PTAČÍMI BUDKAMI A KRMÍTKY

Soutěž pro děti ve vlastnoruční výrobě ptačích budek a krmítek vyhlásilo Občanské sdružení ORNITA v rámci výstavy PTAČÍ BUDKY A KRMÍTKA v Botanické zahradě Hlavního města Prahy- Troja, pořádané ve dnech 16. 1.– 29. 2. 2012. V soutěži se sešlo celkem 29 příspěvků ze šesti pražských základních škol.

Také letos proběhla soutěž Ornity, tentokrát s názvem „Ptačí budky a krmítka“, do které se mohli zapojit všichni účastníci přednášek s vlastnoručně vyrobenými budkami nebo krmítky. Soutěž byla součástí stejnojmenné výstavy pořádané od 16. 1. do 29. 2. 2012 v Botanické zahradě Hlavního

Všechny soutěžní příspěvky žáků včetně odborného hodnocení si můžete prohlédnout v soutěžním katalogu na www.ornita.cz.

Vlevo: Žáci ze ZŠ Hanspaulka v Praze 6 se "svým ornitologem" vyvěšují budky.

Nahoře: Skupina žáků ze ZŠ Petřiny-jih. I v okolí atletické dráhy se našly vhodné stromy pro vyvěšení budek.

Dole: V Praze-Letňanech budky vyvěšovali žáci z biologického kroužku pod vedením Mgr. Pavla Kučery, PhD.

města Prahy – Tróji. V soutěži se sešlo celkem 29 příspěvků ze šesti pražských základních škol. Znalci pak posuzovali soutěžní budky a krmítka z hlediska funkčnosti, ale i bezpečí návštěvníků a obyvatel před predátory. Hodnocena byla i náročnost zpracování, včetně estetického vzhledu příspěvků. Autoři dostávali pochvaly (třeba za použitý materiál), ale i doporučení pro možná vylepšení. Velmi milým překvapením byla spolupráce rodičů a rodinných příslušníků, kteří se zapojili s dětmi do vyrábění. V dnešní době je téměř zázrak, když děti vezmou do ruky nářadí a něco si zkusí vyrobit. Proto si každé snahy i pomoci „dospěláků“ velmi ceníme.

Ukázky budek z pravidelně pořádané výstavy v Botanické zahradě v Praze-Tróji (vlevo). Autorem scénáře výstavy byl i letos RNDr. Jaroslav Škopek, PhD. (uprostřed se soutěžními pracemi dětí)

CO SE CHYSTÁ PRO DALŠÍ ZÁJEMCE?

Programy Ornity budou pokračovat také v příštím školním roce, a to volně navazujícím přednáškovým cyklem „Predátoři kolem ptačích budek“, ve kterém se účastníci dovědí, jaká nebezpečí hnízdícím ptákům

V příštím školním roce nebude chybět ani soutěž pro děti a dospělé ve výrobě ptačích budek a krmítek, ale také v kategoriích výtvarné, fotografické a mediální, ve kterých mohou děti vytvořit své příspěvky (kresby, fotky, videa a prezentace) k výstavě „Ptáci v naší zahradě“, kterou Ornita plánuje zrealizovat v příštím

Malování vybraných druhů ptáků podle předlohy bude pro děti jednou z nejvýznamnějších soutěžních kategorií. V letošním školním roce proběhlo několik zkušebních soutěží ve školách a ukázalo se, kolik talentu a elánu mají děti při vytváření věrných ilustrací našeho ptactva. V ZŠ Lyčkovo nám. v Praze 8-Karlíně posloužila jako galerie pro výstavu o ptactvu nevyužitá stará půda (viz obrázky vpravo)

Součástí přednáškového cyklu „Predátoři kolem ptačích budek“ je povídání o nebezpečích, která číhají na zpěvné ptactvo v zahradách, promítání napínavých a naučných videí, znalostní soutěž s exponáty ptáků a jejich nepřátel a samozřejmě ukázky živých predátorů, se kterými se můžeme setkat ve volné přírodě. Je se tedy na co těšit. Přednáškový cyklus bude zahájen v září 2012.

hrozí. Chybět nebudou ani ukázky živých predátorů, které by děti měly znát. Do programu se může přihlásit každá mateřská či základní škola, nebo gymnázium. Školy si po absolvování přednáškového dne mohou domluvit navazující program výroby a vyvěšení ptačích budek ve školní zahradě, nebo přilehlé lokalitě (park, lesopark). Na stránkách www.ornita.cz jsou k dispozici potřebné informace a kontakty pro všechny zájemce o účast v programu.

roce. Nejzdařilejší soutěžní příspěvky pak budou prezentovat školu, její školní zahradu, ve které děti pomáhají vytvářet nové hnízdní možnosti pro ptactvo, nebo výsledky pozorování ptactva v přírodní lokalitě v blízkosti školy. Tak věříme, že ani vy nezůstanete stranou a vydáte se s námi do světa ptactva, jejich hnízdění a všudypřítomných predátorů, kteří na ně číhají...

Vlevo: Kolektiv žáků ze ZŠ Albrechtická, Praha-Kyje, se svým učitelem Rastislavem Švecem, který je i ornitologem-kroužkovatelem.

Pro žáky jsou připraveny fotografické předlohy a ukázky z ilustrovaných ptačích encyklopedií. Takto vymalovala žákyně ze ZŠ Křesomyslova v Praze 4 vybrané ptačí druhy: sýkora koňadra, sýkora modřínka a rehek zahradní. Poznáte tyto druhy na obrázcích?

OBYVATELÉ NOVÝCH PTAČÍCH BUDEK

Bezpochyby největší radost dětem udělá, když při pravidelné kontrole „své“ budky zjistí, že má nové ptačí obyvatele. Nevšedním zážitkem pak pro ně může být ukázka kroužkování mláďat, které opět provede zkušený ornitolog – kroužkovatel, a při té příležitosti se účastníci takového programu dozvědí, proč a jak se vlastně kroužkování ptáků provádí. Žáci pak vidí, že výsledky jejich týmové práce při výrobě ptačí budky měly smysl.

Školáci si z programů odnesou mnohem víc než jen znalosti o ptactvu a ptačích budkách. Díky přímému kontaktu s některými ptačími druhy a zahníždění ptáků v „jejich“ ptačí budce jim česká avifauna už nebude tak lhostejná. Několik dětí během přednášek dokonce vyjádřilo přání stát se přírodovědci, a proto můžeme doufat, že brzy vyrazí do terénu s dalekohledem a určovacím klíčem rozšiřovat si své znalosti.

Vlevo: Kroužkování nově vylihnutých mláďat je vrcholem celého programu „Ptáci v naší zahradě“. Je to vždy velký zážitek a často pro děti vůbec první příležitost k přímému kontaktu s ptáky

NA CO SE ÚČASTNÍCI MOHOU TĚŠIT V HNÍZDNÍ SEZÓNĚ 2013?

Zda ptáci naše společné aktivity – jako je výroba a vyvěšení nových ptačích budek – ocení, zjistíme v následující hnízdní sezóně 2013. Pro zajímavost: v hnízdní sezóně 2011 proběhla v zapojených školách ukázková kroužkování mláďat a na školních pozemcích pak bylo zjištěno hnízdění ptačích druhů, jako je sýkora modřinka, sýkora koňadra, rehek zahradní, brhlík lesní, špaček obecný a vrabec polní. Na všechny tyto ptačí druhy se tedy mohou děti těšit a možná i na některé další, to se necháme překvapit.

V hnízdní sezóně bylo v rámci projektu Ornity na školních pozemcích okroužkováno celkem 166 ptáků:

- 1) sýkora koňadra – 76 mláďat
- 2) sýkora modřinka – 69 mláďat
- 3) rehek zahradní – 9 mláďat
- 4) špaček obecný – 7 mláďat
- 5) vrabec polní – 5 mláďat

